

GAZETA LITERARĂ

Anul V, nr. 27 (225) - joi 3 iulie 1958

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

NAUM CORCESCU

„Muncitori metalurgici” (fragment)

COMENTARIUL SCENIC AL TEXTELOR CLASICE

D într-un obicei greu de păstrat este neglijat cu stăruință în dezbaterile problemelor moștenirii literare un sector dintre cele mai importante. Operele literare ale trecutului nu ajung la cunoștința și sensibilitatea contemporanilor numai pe calea tipăriturilor. Un număr cu mult mai însemnat de oameni se familiarizează cu scrierile dintr-un alt fel: în sălile încălzite ale teatrelor, în care fiecare cuvânt capătă contur și fire, care exclamațiile îi adăscăte. Magia scenei operează pe un perimetru mai larg și în tonuri mai categorice decât cerneala tipografică. La lectură de titluri intervine hotărârea cu privire la o vizuire despre lucruri și despre viață, săvârșind singur, măcar parțial, un efort interpretativ care la teatru este realizat, în cea mai mare măsură, de către autorii spectacolului. Problema prelucrării moștenirii literare se pune astfel pe planul reprezentării creațiilor dramatice cu o acuitate excepțională.

Ca și pentru instituțiile de educație, în teatru rezolvarea sarcinilor de prelucrare a vechiului tezaur literar se realizează prin selecția critică a titlurilor dar, în același timp, și prin comentariul decisiv al „îngrijitorilor de ediții”. Directorul de scenă devine astfel interpretul ideologic al textelor bătîrne, cărora le conferă un aparat critic impresionant și subtil, chiar dacă utilizază în acest scop materiale primabile cum ar fi cartonul sau grămada actorului.

Alegerea pieselor vii din rafturile bibliotecilor presăpune, în teatrele noastre de azi, capacitatea de a aplica la specificul colectivului artistic, în cauză, principiile lămpii și rigorozitatea vechii comedii ale lui Costache Caragiale, dar ne vom grăbi să re-considerăm mai întâi năpăstia „Năpastă”, iar în ce privește „Romeo și Julieta la Mizil”, o vom uita cu conștiința împăcată. Din opera veselelor Alesandri vom trece la capitolele arhivistice pe „Agachi-Flintur” sau „Lipitorii sălelor”, dar ne vom opri cu atenție asupra cantonetei și nu vom îneca să detectăm sursele de influențe ale Căcutăi Chiriji Birzoț ot Birzoieni.

PROBLEMELE MOȘTENIRII LITERARE

Cu atât mai mult putem fi îngrijorați cu privire la atitudinea teatrelor noastre față de opera nerelu proaspătă a gigantului Caragiale. Pentru unii directori de săli, ca și pentru mulți directori de scenă (directori de teatru, în adevăratul înțeles al cuvîntului avem foarte puțini) jiletca lui Dumitrache Titică sau mândrul lui Pristanda nu pot concura cu hamletidele și anteriele din întunecatele „și adeseori întunecatele” drame istorice de eroiaza romanică. Nu ne putem ridica, în nici un fel, împotriva principiului reprezentării pieselor cu subiecte desprînse din vechile cronicl, dar trebuie să avem luciditatea necesară pentru a înțelege că, în evoluția specifică dramaturgiei românești, nu în acest sector au fost realizate opere memorabile. Alesandri însuși trăiește tânăr și forțat în multe dintre săritele sale comice, dar răsuflă amar și greu în stihurile din „Despot”, în vreme ce în „Ovidiu” ne vom găsi deții anevoie și sub o înlăbură de crepita. Nu încape îndoaia că tocmai comedia satirică caragialiană, prefărădată de primii dramaturgi și Alesandri, continuată în noi forme de către cei mai autentici scriitori de teatru de după 1900, reprezintă linia cea mare a dezvoltării literaturii dramatice naționale. Comedia tragică de după 1920 s-a acătuit, la rîndul ei, pe căile deschise de Caragiale, împletind incisivitatea replicii și relieful adinc al tipurilor din comedii cu patetismul sobru dar taburător al „Năpastei”. Caragiale este astfel clasicul cel mai de seamă al dramaturgiei noastre totodată părintele teatrului mo-

Fantoma lui Maiorescu Esteticianul dogmatic

Despre esteticianul Maiorescu nu sînt multe de spus, deoarece nu e vorba de autorul unui sistem estetic original și exhaustiv. Maiorescu n-a protestat studiul înalt și de adîncime, ci a făcut oeră didactică, de pregătire a unor noțiuni elementare, pe baza unei concepții înșușite de la maestrul recunoscut. Contribuția personală, a unui om pasionat de idei, e minimă. Estetica, ca caracterizată în linii generale, e concis formulată de acad. G. Călinescu ca „un amestec de hegelianism (așa cum îl profesau mai toți esteticienii hegelieni în frunte cu Vischer) și de schopenhauerism”. „Dogmatică și dualistă”, cum spune G. Călinescu, estetica maioresciană pornește de la „cunoscuta dezbinare între minte și inimă”, deosebind „obiectele gândirii” ca fiind, unele, „obiecte ale rațiunii reci sau logice”, și altele „obiecte ale simțămîntului sau pasionale”. Stabilind o „propoziție limitativă”, ca o premisă categorică, Maiorescu spune: „Ideea sau obiectul exprimat prin poezie este totdeauna un simțămînt sau o pasiune și niciodată o cugetare exclusiv intelectuală sau care sînt de tîrîm tîrîmiuțic fie în teorie, fie în aplicare practică”. Așadar, arta cunoste numai „obiectele simțămîntului”, acelea care sînt de „inimă” și e net străină de „obiectele rațiunii...”. Arta și știința sînt incompatibile între ele, arta ocupîndu-se de frumos și știința de adevăr.

Acest dualism, care îndepărtează principiul adevărului din cîmpul artei

(Continuare în pag. 6)

FĂCLIA PĂCII

Pentru cine scrie aceste articole despre pace? Pe cine vreți să convingeți? Există om care să n-o vrea? Îndrăznește cineva să predice lupta fratricidă dintre națiuni? Cine e nebunul care ar prefera măcelul universal sau parțial, învinștii fecunde, muncii rodnice, progresului pe toate domeniile, fericirii unanime?

— Desigur, prea puțin le răsc. Dar nici ei nu sînt înalții invulnerabili, necălitii și pe poziția lor... Dacă ar fi înainta într-o perpetuă și unanimă ostilitate, dacă ar fi sîrăii mereu cu degetul, scoși din biroul lor și demascați, poate e-ar deschide ei înșiși ochii și-ar da seama de nemernicia lor, s-ar cutremura, s-ar apuca de altă treabă.

zile de orori, de cînd o mîna de tîmari, de cînd o mîna de documente.

Dupa cum nu putem renunța la permanenta propovăduire a adevărului, a dreptății, a frumuseții, a progresului, tot așa trebuie să înem a prînsă vînză făclia păcii, fără de care n-ar mai fi pe pămînt nici dreptate, nici adevăr, nici frumusețe, nici progres. De aceea, să ne mobilizăm toți.

Pe noi, personal, ne ocolește, printr-un hatîr al providenței. Ocrotit de divinitate, vom trece și hopul acestor războaie, culegîndu-i foloasele, și lășind al-toră ponoasele. Amarnică iluzie!

— Noi însine, spectatori la teatrul vieții, ar trebui să renunțăm la rolul de simpli spectatori. Nu ajunge să nu vrem războiul. Nu ajunge să-i privim fantoma cu indiferență. Ni se pare că trăsnete lui nu ne vor atinge. Războiul lovește numai în alții.

Lumina soarelui de ieri n-ajunge zile de azi. Fiecare zi are dreptul la zorie ei proprii și fiecare auroră nouă trebuie să scalde în razele ei de aur alba colombla a păcii.

Acad. Victor Eftimiu

NECUNOSCUTUL CUNOSCUȚ

V. Mîndra
(Continuare în pag. 6)

Savin Bratu
(Continuare în pag. 6)

Despre critică și analiza conținutului

Dezbaterea problemelor criticii e în pîna desfășurare. E mai cu aies îmbucurător că săptămîna de săptămîna, dispoziția „clasa” în consistență și multilateralitate. Mai mult, prin interesele participante s-au și definit cîteva poziții comune, de la care pornindu-se pot fi atacate probleme noi. A devenit clar că, astăzi, criticii și se cere în primul rînd ca, valorificînd succesele numeroase ale ultimilor ani, să-și încordeze eforturile pentru a îndătura slăbiciunea caracteristică aceleiași perioade, ceea „lipsă de preocupare pentru analiza tendințelor sociale, morale a operei, pentru relevarea conținutului ei ide-

logic”, despre care vorbea „Lupta de clasă”.

Pe această linie să vrea să încercăm câteva considerații care, poate, vor avea drept să alimenteze lupta de o pînă. Se vorbește foarte puțin în ultimul timp de obligația criticii de a analiza opera literară mai ales în conținutul ei. Dar adeseori formula rămîne vagă. În ce constă în fond analiza conținutului?

Mihai Novicov
(Continuare în pag. 2)

Ion Vitner
(Continuare în pag. 6)

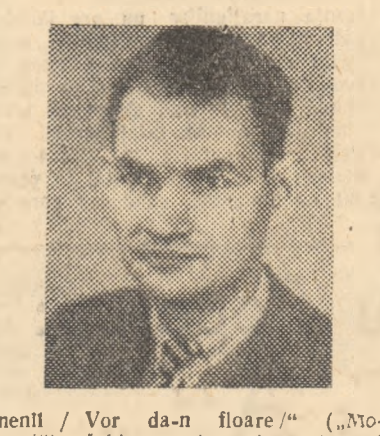
VITRINA

ALEXANDRU BALACI: „Studii italiene”

Cunoșterea și influența timpurie a poeziei și prozei italiene au fost adesea fecunde pentru propria noastră literatură. Cu „Studii italiene” Alexandru Balaci își propune nu numai să continue o tradiție, ci să-i infuzeze de data aceasta un singur nou. Scopul volumului este urmărirea pe întreaga perioadă care începe din secolul al XIII-lea și se continuă pînă în vremurile noastre, a unei linii: aceea a evoluției literaturii italiene militante, active, pusă în slujba omului și a progresului social, ilustrată prin figurile cele mai reprezentative. Cititorul neavizat, obișnuit cu clișeele mai vechi, e la început ușor surprins, apoi convins și captivat. Dante, Petrarca, Boccaccio, sînt încadrați în ceea ce autorul numește larg realism, și, printr-un efort continuat

pe aproape 400 de pagini, se stabilește o trinită legătură între acești geniali precursori și generațiile care au urmat, pînă la Giosuè Carducci și pînă la romancierii moderni italieni. Simplități „Studii italiene” punînd semnificativă atenție asupra cîteora probleme, ascund de fapt bazele trainice ale unui posibil eseu despre realismul italian și despre rolul lui efectiv în lupta ideologică și în transformarea conștiinței umane. În concepția lui Alexandru Balaci, ceea ce trebuie evidențiat este îmbinarea observației asupra realității,

ment / Vor da-n floare / („Monomani”) / Lubrica este și pentru el unul din sensurile fundamentale ale vieții, fără de care nimic nu și-ar avea rostul. Poate una dintre cele mai frumoase poezii din volum, „Fetele”, subliniază uriașele dimensiuni omenești ale sentimentului: „Fetele sînt bucuria pămîntului / Fără surîsul lor de aur / De ce și-ar mai arcui arborii bolțile, / De ce și-ar aprinde liliacul / Ciorchini abtași? / Și pentru cine crînii / Și-ar dăruîi cîndoaie? / Pentru cine amurgul s-ar lăsa lin / Ca o pasăre sfioasă / S-ascundă soapele?”

Confundîndu-se cu năzuințele vremii sale, Al. Jeleleanu se adresează cu recunoștință culegătorului tipografic / Săndulescu

PROIETA EREMIA

„Secerig”

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 2)

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 6)

Problemele criticii literare

CEVA ȘI DESPRE... CITITORUL DE CRITICĂ

și despre cititorul de critică... Problemele criticii literare...

Problemele criticii literare... Problemele criticii literare...

Problemele criticii literare... Problemele criticii literare...

Problemele criticii literare... Problemele criticii literare...

Problemele criticii literare... Problemele criticii literare...

Despre critică și analiza conținutului

(Urmare din pag. 1)

Despre critică și analiza conținutului... Problemele criticii literare...

Despre critică și analiza conținutului... Problemele criticii literare...

Radu Lupan

EUGEN CRĂCIUN „Într-o cooperativă meșteșugărească” (Proiect de compoziție)

„Cantați

O. W. CISEK: „Tătăroaică”... Problemele criticii literare...

O. W. CISEK: „Tătăroaică”... Problemele criticii literare...

O. W. CISEK: „Tătăroaică”... Problemele criticii literare...

Mihai Novicov

CRONICA LITERARĂ

CRONICA LITERARĂ... Problemele criticii literare...

CRONICA LITERARĂ... Problemele criticii literare...

Dumitru Radu Popescu: „FUGĂ”

Dumitru Radu Popescu: „FUGĂ”... Problemele criticii literare...

Dumitru Radu Popescu: „FUGĂ”... Problemele criticii literare...

Dumitru Radu Popescu: „FUGĂ”... Problemele criticii literare...

RĂDĂCINILE

CAP. XXV

INIMA

Rădăcinele îl făcuse neom și-l beștenuase în casă la Neaga și de la ea cu Neaga, iar el, el, te- mutul inspector Grunz, răbdase. Nici n-o bă- tuse pe țăranca din Condor și nici măcar n-o înjurase. Mărișca Balint nu se înfricoșase de înfricoșătoarea lui putere și-l înfrun- tase. N-o suduse și n-o lovide. Răb- dase. O dăduse în mîna lui Orbecu s-o moaie. Orbecu, împreună cu Landră și Pocal, se ostensiseră lucrind cu unghioaica o noapte întreaga, însă nădușiseră zadarnic. Fețișcana, bul- găroaica aceea frumoasă care pre- tindea că se numește Iovca Silef și pe care el o considerase prostitu- ăuz? — cutezeau nu numai să-i rez- iste dar chiar să-l gherăie pe obraz, să-i singereze și să-l strice obrazul... Aitea șecuri și toate într-un timp auit de scurt și scoleau din pepeni. Ii poruncise lui Găman să o ia pe fețișcana la spinare și s-o ducă în cetuia întunecoasă de la subsol. Toate le înțelegea. Dar pentru ce îi mai poruncise omului scurt și vinjos să nu se atîngă de fețișcana? Ii oferise bulgăroaicei dragostea lui și vinjosul lui. Bulgăroaica prelerase chinul și e- ventual moartea. Oare îmbătrînise el aiti de mult înțel o fețișcana să nu-i mai placă? Nu îmbătrînise. Abia împlinise patruzeci de ani și un bărbat la patruzeci de ani nu, nu e încă bătrîn. Atunci... Atunci pentru ce nu-l plăcuse fețișcana? Nu cumva chipul lui era hideș? Nu putea să creadă una ca asta. Nu i-o spusese nimeni, niciodată. Nu i-o spusese nici măcar oglinda. Avu, totuși, o îndoa- iată. Căută oglinda și se uită în ea. Sări, fără să vrea, cu un pas îndă- răt. Crizoziatea îi împinse din nou către oglindă. Iși văzu ochii tulburi și fruntea plină de sudoare. Iși văzu mustățile răvășite. Și-și văzu obraji. Semănau cu harla rău desenată a unor finituri mlaștinoase. Iovca Silef, îi gherăise adinc. Singele izvorise și-i umpluse chipul. Se spălă de sine. Apa udă zgirieturile. Și zgirietu- rile singerară iarăși. Voi să sune și să chema sanitatul de serviciu cu alți de a umbra pe jos să adu- gase viscolul care îl chiora și nă- mețel înalți pe care trebuia să-i oc- lească ori să-i treacă piepși. Se scur- tă de zăpadă, intră în casă și se dezbracă. Desi trecuse de mult miez- zul nopții văzu, pe sub ușa, că în dormitor e lumină. îl curșine o dulce înduioșare și-și spuse în gînd: — Mama!... Buna Mama!... Ca de obicei, mă așteaptă... Ii aură vrea? — Ai venit, Puilule? — Am venit, Mama! Curaj să deschidă ușa nu prea avea. Mama era într-adevăr bună. Ca să-l păstreze lîngă ea, Mama îl lăsa să-și facă de cap cu femeile. îl ruga un singur lucru: să-i soună tot, să nu-i ascundă nici un nume, să nu-i tainule nici o aventură... Dacă știu, la nevoie pot să te împiedic să cazi pe mînile cine știe cărei păc- toase căreți compromite cariera. Tu, Puilule, trebuie să urci, să urci! — Intră, Puilule. Crăpă ușa și-și viri capul prin crăpătură. Șopti cu glas plin de dra- gosle și de respect: — Sărut mînuțele, Mama!... — Vai, Puilule!... Ce s-a întîmplat cu tine, Puilule? Te-au atacat tîlhari, Puilule... Te-au omorît hoții, Puilule... Ești plin de sînge ca un porc, Puilule... Vai, Puilule, Puilule... Femeia bătrînă, scurată și groasă ca un butoi, negricioasă și grasă, îmbrăcată într-o cămașă înțorțată, lungă pînă la călcie, își din pat, alergă descultă. îl trase în odaie, îl îmbrăși și începu să-l sărute pe obraji gherăit, pe ochii tulburi, pe mustățile răvășite și pe gură. Grunz se gudură întocmai cum se gudurase Mox atunci cînd îl mingiase el ina-

— Cam de pe unde a-o fi trăgînd Mama! — Nu știe nimeni. — Marinarii maltezi încercaseră într-o noapte să facă scandal. Mama! po- gorise de pe tronul ei aurii cu bas- tonul de care nu se despărțea, îi ocă- rise pe limba lor, îi croise pe spinare și-i alungase. — Poate că în tinerețe a făcut meserie în Malta... — Grunz o văzu, mirosi că Mama! e cocă de bani — tocmăl ce căuta — îi căzu la picioare, îi sărută mînuțele, îi aduse flori. La fețele din casă nici nu se uită. Mama! rămase sătămîni de zile de piatră. Grunz o amenință cu sinuciderea. — Secătură! Tu atitea fete una mai frumoasă decît alta. Ce ți-a că- sunat de te legi de mine? Sint fe- meie în vîrstă. — Te iubesc, Mama!... Numai pe dumneata te iubesc. — Secătură! Probează-mă. — Cum? — Vrei să mă iei de nevastă? — Vreau. — Se cununară cu trei popi. Lichi- daseră casa cu fete. Grunz fusese a- vansat și mutat în Ardeal. — La Satu Mare o ducrau bine. Fron- tieră. Contrabandă. Le curgea aurul în poală. — Ei, spune-mi, cine te-a gherăit? — Inspectorul îi povestii totul. O în- trebă: — Mama! De ce m-a disprețit bulgăroaica? Am îmbătrînit? M-am urfîit? — Nu, îi răspunse Mama!... Nu pen- tru că ai fi îmbătrînit sau te-ai fi urfîit, ci pentru că faci meseria pe care o faci. Nu ai omorît-o? — Nu am omorît-o. — Ar fi trebuit s-o omori, Grunz... Trebuie s-o omori, Grunz. — I adunase pe toți într-o odaie în ele toate limbile pămîntului. vecinătate. Pe cosari lesea fum, le- seau uncori și scoțete care se ridicau în sus odată cu fumul. Viscolul prin- dea în frîmțitura lui. Vioaarele de fum negriciose, le răsoacă și le spu- bera. Sinețiile roșii se stîngeau. A- restalii auziră zăuzetul orasului: su- ierul unui vardis, chioțele unor che- filii întîrziți, un răcnet: — Nu da. Nu da. De ce dai, mă? — Dar de ce să nu dai? A? De ce să nu dau... — Se uită în alții și se înfe- lseră din ochi. Mărișca Balint o pri- vea pe Iovca Silef, Iovca Silef o pri- vea pe Mărișca Balint. Apoi amîn- două se apucară să-i privească ne- ceialii cu indierile. Cine erau o- mienii aceia? Nu-i cunoșteau. Trebuia să se uite la ei ca la niște necunos- cuți. Se uitau la ei ca la niște necu- noscuți. — Orbecu, Landră, Pocal, Găman căscau ostentii. Veni și inspectorul Grunz. Se așeză la biroul din colț, și îl chemă pe Orbecu lîngă el. — Să scrii! Să scrii tot ce vor mărturisii arestații. — Am să scriu, să trăii, domnule inspector... — Mărișca Balint... — Aici, răspunse unghioaica — Apropie-te... — Și Licu Oroș ascultă porunca lui Grunz. — Ii cunoști? — Nu, răspunse Mărișca Balint. — Nu l-am văzut niciodată. — Oroș! — Da. — O cunoști? — Nu-i văzut-o niciodată? — Nu. — N-am văzut-o niciodată. — Ai scris, Orbecule? — Am scris, să trăii, domnule ins- pector. — Tot? — Tot ce-au spus, să trăii, dom- nule inspector. — Minu Uibaru, strigă inspectorul. — Aici. — Apropie-te.

— Cam de pe unde a-o fi trăgînd Mama! — Nu știe nimeni. — Marinarii maltezi încercaseră într-o noapte să facă scandal. Mama! po- gorise de pe tronul ei aurii cu bas- tonul de care nu se despărțea, îi ocă- rise pe limba lor, îi croise pe spinare și-i alungase. — Poate că în tinerețe a făcut meserie în Malta... — Grunz o văzu, mirosi că Mama! e cocă de bani — tocmăl ce căuta — îi căzu la picioare, îi sărută mînuțele, îi aduse flori. La fețele din casă nici nu se uită. Mama! rămase sătămîni de zile de piatră. Grunz o amenință cu sinuciderea. — Secătură! Tu atitea fete una mai frumoasă decît alta. Ce ți-a că- sunat de te legi de mine? Sint fe- meie în vîrstă. — Te iubesc, Mama!... Numai pe dumneata te iubesc. — Secătură! Probează-mă. — Cum? — Vrei să mă iei de nevastă? — Vreau. — Se cununară cu trei popi. Lichi- daseră casa cu fete. Grunz fusese a- vansat și mutat în Ardeal. — La Satu Mare o ducrau bine. Fron- tieră. Contrabandă. Le curgea aurul în poală. — Ei, spune-mi, cine te-a gherăit? — Inspectorul îi povestii totul. O în- trebă: — Mama! De ce m-a disprețit bulgăroaica? Am îmbătrînit? M-am urfîit? — Nu, îi răspunse Mama!... Nu pen- tru că ai fi îmbătrînit sau te-ai fi urfîit, ci pentru că faci meseria pe care o faci. Nu ai omorît-o? — Nu am omorît-o. — Ar fi trebuit s-o omori, Grunz... Trebuie s-o omori, Grunz. — I adunase pe toți într-o odaie în ele toate limbile pămîntului. vecinătate. Pe cosari lesea fum, le- seau uncori și scoțete care se ridicau în sus odată cu fumul. Viscolul prin- dea în frîmțitura lui. Vioaarele de fum negriciose, le răsoacă și le spu- bera. Sinețiile roșii se stîngeau. A- restalii auziră zăuzetul orasului: su- ierul unui vardis, chioțele unor che- filii întîrziți, un răcnet: — Nu da. Nu da. De ce dai, mă? — Dar de ce să nu dai? A? De ce să nu dau... — Se uită în alții și se înfe- lseră din ochi. Mărișca Balint o pri- vea pe Iovca Silef, Iovca Silef o pri- vea pe Mărișca Balint. Apoi amîn- două se apucară să-i privească ne- ceialii cu indierile. Cine erau o- mienii aceia? Nu-i cunoșteau. Trebuia să se uite la ei ca la niște necunos- cuți. Se uitau la ei ca la niște necu- noscuți. — Orbecu, Landră, Pocal, Găman căscau ostentii. Veni și inspectorul Grunz. Se așeză la biroul din colț, și îl chemă pe Orbecu lîngă el. — Să scrii! Să scrii tot ce vor mărturisii arestații. — Am să scriu, să trăii, domnule inspector... — Mărișca Balint... — Aici, răspunse unghioaica — Apropie-te... — Și Licu Oroș ascultă porunca lui Grunz. — Ii cunoști? — Nu, răspunse Mărișca Balint. — Nu l-am văzut niciodată. — Oroș! — Da. — O cunoști? — Nu-i văzut-o niciodată? — Nu. — N-am văzut-o niciodată. — Ai scris, Orbecule? — Am scris, să trăii, domnule ins- pector. — Tot? — Tot ce-au spus, să trăii, dom- nule inspector. — Minu Uibaru, strigă inspectorul. — Aici. — Apropie-te.

— Cam de pe unde a-o fi trăgînd Mama! — Nu știe nimeni. — Marinarii maltezi încercaseră într-o noapte să facă scandal. Mama! po- gorise de pe tronul ei aurii cu bas- tonul de care nu se despărțea, îi ocă- rise pe limba lor, îi croise pe spinare și-i alungase. — Poate că în tinerețe a făcut meserie în Malta... — Grunz o văzu, mirosi că Mama! e cocă de bani — tocmăl ce căuta — îi căzu la picioare, îi sărută mînuțele, îi aduse flori. La fețele din casă nici nu se uită. Mama! rămase sătămîni de zile de piatră. Grunz o amenință cu sinuciderea. — Secătură! Tu atitea fete una mai frumoasă decît alta. Ce ți-a că- sunat de te legi de mine? Sint fe- meie în vîrstă. — Te iubesc, Mama!... Numai pe dumneata te iubesc. — Secătură! Probează-mă. — Cum? — Vrei să mă iei de nevastă? — Vreau. — Se cununară cu trei popi. Lichi- daseră casa cu fete. Grunz fusese a- vansat și mutat în Ardeal. — La Satu Mare o ducrau bine. Fron- tieră. Contrabandă. Le curgea aurul în poală. — Ei, spune-mi, cine te-a gherăit? — Inspectorul îi povestii totul. O în- trebă: — Mama! De ce m-a disprețit bulgăroaica? Am îmbătrînit? M-am urfîit? — Nu, îi răspunse Mama!... Nu pen- tru că ai fi îmbătrînit sau te-ai fi urfîit, ci pentru că faci meseria pe care o faci. Nu ai omorît-o? — Nu am omorît-o. — Ar fi trebuit s-o omori, Grunz... Trebuie s-o omori, Grunz. — I adunase pe toți într-o odaie în ele toate limbile pămîntului. vecinătate. Pe cosari lesea fum, le- seau uncori și scoțete care se ridicau în sus odată cu fumul. Viscolul prin- dea în frîmțitura lui. Vioaarele de fum negriciose, le răsoacă și le spu- bera. Sinețiile roșii se stîngeau. A- restalii auziră zăuzetul orasului: su- ierul unui vardis, chioțele unor che- filii întîrziți, un răcnet: — Nu da. Nu da. De ce dai, mă? — Dar de ce să nu dai? A? De ce să nu dau... — Se uită în alții și se înfe- lseră din ochi. Mărișca Balint o pri- vea pe Iovca Silef, Iovca Silef o pri- vea pe Mărișca Balint. Apoi amîn- două se apucară să-i privească ne- ceialii cu indierile. Cine erau o- mienii aceia? Nu-i cunoșteau. Trebuia să se uite la ei ca la niște necunos- cuți. Se uitau la ei ca la niște necu- noscuți. — Orbecu, Landră, Pocal, Găman căscau ostentii. Veni și inspectorul Grunz. Se așeză la biroul din colț, și îl chemă pe Orbecu lîngă el. — Să scrii! Să scrii tot ce vor mărturisii arestații. — Am să scriu, să trăii, domnule inspector... — Mărișca Balint... — Aici, răspunse unghioaica — Apropie-te... — Și Licu Oroș ascultă porunca lui Grunz. — Ii cunoști? — Nu, răspunse Mărișca Balint. — Nu l-am văzut niciodată. — Oroș! — Da. — O cunoști? — Nu-i văzut-o niciodată? — Nu. — N-am văzut-o niciodată. — Ai scris, Orbecule? — Am scris, să trăii, domnule ins- pector. — Tot? — Tot ce-au spus, să trăii, dom- nule inspector. — Minu Uibaru, strigă inspectorul. — Aici. — Apropie-te.

— Cam de pe unde a-o fi trăgînd Mama! — Nu știe nimeni. — Marinarii maltezi încercaseră într-o noapte să facă scandal. Mama! po- gorise de pe tronul ei aurii cu bas- tonul de care nu se despărțea, îi ocă- rise pe limba lor, îi croise pe spinare și-i alungase. — Poate că în tinerețe a făcut meserie în Malta... — Grunz o văzu, mirosi că Mama! e cocă de bani — tocmăl ce căuta — îi căzu la picioare, îi sărută mînuțele, îi aduse flori. La fețele din casă nici nu se uită. Mama! rămase sătămîni de zile de piatră. Grunz o amenință cu sinuciderea. — Secătură! Tu atitea fete una mai frumoasă decît alta. Ce ți-a că- sunat de te legi de mine? Sint fe- meie în vîrstă. — Te iubesc, Mama!... Numai pe dumneata te iubesc. — Secătură! Probează-mă. — Cum? — Vrei să mă iei de nevastă? — Vreau. — Se cununară cu trei popi. Lichi- daseră casa cu fete. Grunz fusese a- vansat și mutat în Ardeal. — La Satu Mare o ducrau bine. Fron- tieră. Contrabandă. Le curgea aurul în poală. — Ei, spune-mi, cine te-a gherăit? — Inspectorul îi povestii totul. O în- trebă: — Mama! De ce m-a disprețit bulgăroaica? Am îmbătrînit? M-am urfîit? — Nu, îi răspunse Mama!... Nu pen- tru că ai fi îmbătrînit sau te-ai fi urfîit, ci pentru că faci meseria pe care o faci. Nu ai omorît-o? — Nu am omorît-o. — Ar fi trebuit s-o omori, Grunz... Trebuie s-o omori, Grunz. — I adunase pe toți într-o odaie în ele toate limbile pămîntului. vecinătate. Pe cosari lesea fum, le- seau uncori și scoțete care se ridicau în sus odată cu fumul. Viscolul prin- dea în frîmțitura lui. Vioaarele de fum negriciose, le răsoacă și le spu- bera. Sinețiile roșii se stîngeau. A- restalii auziră zăuzetul orasului: su- ierul unui vardis, chioțele unor che- filii întîrziți, un răcnet: — Nu da. Nu da. De ce dai, mă? — Dar de ce să nu dai? A? De ce să nu dau... — Se uită în alții și se înfe- lseră din ochi. Mărișca Balint o pri- vea pe Iovca Silef, Iovca Silef o pri- vea pe Mărișca Balint. Apoi amîn- două se apucară să-i privească ne- ceialii cu indierile. Cine erau o- mienii aceia? Nu-i cunoșteau. Trebuia să se uite la ei ca la niște necunos- cuți. Se uitau la ei ca la niște necu- noscuți. — Orbecu, Landră, Pocal, Găman căscau ostentii. Veni și inspectorul Grunz. Se așeză la biroul din colț, și îl chemă pe Orbecu lîngă el. — Să scrii! Să scrii tot ce vor mărturisii arestații. — Am să scriu, să trăii, domnule inspector... — Mărișca Balint... — Aici, răspunse unghioaica — Apropie-te... — Și Licu Oroș ascultă porunca lui Grunz. — Ii cunoști? — Nu, răspunse Mărișca Balint. — Nu l-am văzut niciodată. — Oroș! — Da. — O cunoști? — Nu-i văzut-o niciodată? — Nu. — N-am văzut-o niciodată. — Ai scris, Orbecule? — Am scris, să trăii, domnule ins- pector. — Tot? — Tot ce-au spus, să trăii, dom- nule inspector. — Minu Uibaru, strigă inspectorul. — Aici. — Apropie-te.

METRINA

ALEXANDRU BALACI: „Studii italiene”

(Urmare din pag. 1)

făcută cu mijloace diverse ale lirice, epice sau pamfletului... Cartea de studii a lui Alexandru Balaci...

Horia Stancu

AL. JEBELEANU: „Certitudini”

(Urmare din pag. 1)

gra, tovarăș de via și de muncă: „Știu, versul fără tine mă-ri lăcăr stingher... Căci am putea străbate acordurile științe... / El nu-ncoșea în inimi multimele s-avinte / Și nu scelpea în lupte ca șpadele de fier... / se alătură „prietenilor muncitor”, însuflețit de eroismul luptei pentru binele colectiv: „Când armele-ți în puber-or fi țepușe / Și singure nă-răsit, te resmenzei / Cu vîntul nă-dejii ai să vezi / Tovarășii cum urcă spre cetate... / Și de-o fi să-ți uicis de cei mișei / Jiți va rămîne inimă-n-tre-ai tăi” („Cu steagul vieții”).

Steagul poeziei este viața, de sub ale căruia falduri admiră simbolical crucișător „Aurora” și lansarea primului Sputnik... „Muncitorului tipograf”, „Noaptea de august”, condamnă și mai mult graba, neglijența, cu care au fost scrise unele strofe în care licențiază și iau la întrecere cu accentele trădate („Florile de cala”).

Mai mult exigență față de sine și un spirit mai îndrăzneț în abordarea temelor noastre de azi - pentru că posibilități a dovedit chiar din acest volum - vor face ca Al. Jbeleanu să fie într-adevăr „ucenicul tânăr” care să scoată „fărîme noi de poezie” / Cînd alții c-au copac și două stele / Trag alții cite șase poezie... /

Al. Săndulescu

COMENTARIUL SCENIC AL TEXTELOR CLASICE

(Urmare din pag. 1)

Pentru oamenii de azi, substanțial diferiți de cei care au asistat la cavalele lui Racoviță-Blinx, se cuvin scoase la vederea semnificații nebănuite încă în vederea primei montări. Conștientizarea societății, care se înălțătură ca rodul cel mai de preț al răznilor umane, nu se pot mulțumi cu reprezentarea Zaharia Trabache...

n-a devenit astfel nici un moment personal negativ, iar Ștefăniță nu ne-a cîștigat simpatia. Textul lui Delavrancea, sărac în nuanțe, s-a opus ideii reabilitării unui erou pentru o sindrila cărui autor a făcut mereu apăsător darul său retoric, intractiv, fastidios...

V. Mîndra

IOSIF BALANESCU („Fata cu părul roșu” (Școala elementară nr. 120, cl. 1))

Infățישarea comunistilor in literatura

„Lupta de clasă” nr. 5 (mai 1956), în rubrica „Note”, a apărut „Buzănaș”, intitulat „Observații de critică cu privire la infățישarea în literatură a comunistilor” / Oprimu-se asupra scrierii „Mîna secretarului din volumul „Nici o moare nu e bună” de H. Rohan, fost Virgil Cazacu, fost scriitor și critic...

Autorul articolului se referă apoi la scrierile „Mîna secretarului”, „Buzănaș”, „Observații de critică”, etc. / Autorul scrierii „Mîna secretarului” nu prezintă drept scop al scrierii, în afara rațiunii de parte pe un om obosit de viață care-și trece în revistă activitatea, constată și judecată proprie, în îndreptăcitate față de ce se întâmplă în jurul său...

Trebue să înțelegem că cele mai bune intenții în această acțiune de reluare într-un alt spirit a unor lucrări clasice nu au șanse de reușită atunci cînd merg împotriva textului pe care-l interpretează. Ni se pare inacceptabilă ideea înviorării prin răsruțnare construcției intime a operii scruteiului, cînd pledăm pentru o reconsiderare a tezaurului dramatic ne-gîndim la răsruțnarea înseși să-pieseilor celor mai de preț din scrierile noastre de teatru.

Trebue să înțelegem că cele mai bune intenții în această acțiune de reluare într-un alt spirit a unor lucrări clasice nu au șanse de reușită atunci cînd merg împotriva textului pe care-l interpretează. Ni se pare inacceptabilă ideea înviorării prin răsruțnare construcției intime a operii scruteiului, cînd pledăm pentru o reconsiderare a tezaurului dramatic ne-gîndim la răsruțnarea înseși să-pieseilor celor mai de preț din scrierile noastre de teatru.

Articolul din „Lupta de clasă” aduce în discuție o serie de probleme legate de dezvoltarea viitoare a prozatorului...

Lector

Laude nejustificate

Am citit cu satisfacție în unul din ultimele numere ale „Gazetei Literare” articolul „Fără tăcere” în care se înaltează categoria „impunită” / Scrierile „Mîna secretarului” și „Buzănaș”...

Emil Albu

Esteticianul dogmatic

(Urmare din pag. 1)

și îi refuză deci acestora funcția gnoseologică, nu aparține celui mai pur hegelianism. Estetica idealistă și transcendentală a lui Hegel vedea frumusețea ca manifestare sensibilă a Ideii...

Frumosul fiind materializarea sensibilă a unui conținut, Maiorescu înțelege că opera de artă are un fond („condiția ideală a poeziei”) și o formă („condiția materială - sau mecanică”).

Pe de altă parte, limitarea „obiectului exprimat prin poezie” la „un simț” sau la „o senzație”, reduce nu numai funcția cognitivă a poeziei, ci și pe aceea socială, fiind arde această funcție, la care se mai mai referă de-a-l-ia abstrage pe om din realitate.

Considerentele estetice fiind, la Maiorescu, doar punctul de plecare pentru o direcție practică în cultura românească, ele întinse, prin grațiozitate, universalitate și irationalitatea artei, să compromită arta pusă în slujba idealurilor politice și sociale ale maseilor.

Natura artei fiind iratională, după cum s-a văzut din nea împărțire în două a fătățiilor omului, Maiorescu lansază la noi formula germană a „entuziasmului impersonal”...

mentele la noi formula germană a „entuziasmului impersonal”. Entuziasmul impersonal - iacă sensul hotărâtor al celor chemați - scria Maiorescu...

Dar platonismul întințat al lui Maiorescu, venit de la posthegelianismul irationalist și radical opus unitarului de rațiune Platon, acesta, considerînd arta iratională, o alungă din statul său ideal.

Platon considera plăcerea estetică, din momentul în care o stabilea ca aparținînd exclusiv sferii personale, ca o plăcere inferioră calitativ, adreșindu-se părții minore a omului.

Creția realistă este prin urmare extracție, sau cum spune Bielski „triplu extract” al realității; în artă „realitatea este mai reală decît în viață” / „Realitatea este mai reală decît în viață”...

Tipul literar nu este o schemă, ci punct de pornire al unei reflecții în sens realist. Bielski spune extrem de sugestiv că „nu te există în realitate este real” / „Poezia lui M. Lermontov”) și în acest moment al reflecției sale cu privire la realism el introduce o idee esențială...

Tocmai de aceea, o ripostă necesară, riposta teoretică a „Contemporaneului” de mare tirziu, combătînd estetica maioresciană, atacă nu un fenomen ideologic izolat, nu un sistem al unei individualități creatoare originale, ci înseși elementele estetice ideale ale epocii.

Înșși complexitatea vieții cuprinsă în esența ei și transpusă într-o individualitate perfectă. În modul de tipizare se reflectă și marea originalitate a creatorului. Eroii gogolieni se disting astfel printr-o caracteristică: „Insuflețirea comică este întotdeauna învinșă de un profund sentiment de tristete”. Gogol e creator de comedii care te fac să plîngi.

Prin intermediul lui Puskin și Gogol, Bielski demonstrează că întreg realism și caracter național și popular este o corelație de identitate. Ultimele două categorii estetice nu trebuie văzute ca un simplu program de dogme prestabilite, care trebuie aadăugate artei într-o anumită doză.

Atât de exigent în ceea ce privește planul existenței istorice, obiective a eroului literar, Bielski era în egală măsură extrem de atent la viața sa interioră subiectivă. Îi pasionau extreme care coexistă în aceeași inimă și acumulare ca artă a unor elemente psihice variate și discordante. În același timp, îl entuziasma. Recitiți analiza magistrală pe care o face lui Oueghin și Tatiana sau eroul gogolien în asemenea analiză, Bielski este pasionat de subtilitate psihologică a eroului, de extrema lor complexitate sufletască, dar ca gînditor materialist și ca dialectician niciodată asemenea analize nu constituie o pleadoare pentru psihologism.

Necunoscutul cunoscut

(Urmare din pag. 1)

Înșși complexitatea vieții cuprinsă în esența ei și transpusă într-o individualitate perfectă. În modul de tipizare se reflectă și marea originalitate a creatorului. Eroii gogolieni se disting astfel printr-o caracteristică: „Insuflețirea comică este întotdeauna învinșă de un profund sentiment de tristete”.

Prin intermediul lui Puskin și Gogol, Bielski demonstrează că întreg realism și caracter național și popular este o corelație de identitate. Ultimele două categorii estetice nu trebuie văzute ca un simplu program de dogme prestabilite, care trebuie aadăugate artei într-o anumită doză.

Finalitatea satirei Bielski o vede într-un sens social foarte larg. Etica satirei și critica ei nu priveșc numai un individ sau o categorie de indivizi; ele trebuie să trezească atenția societății întregi, să o facă conștientă de propria ei forță și menire. „Firește, ar fi ridicol să ne închipuim că satira, comedia, nuvela sau romanul l-ar putea îndrepta pe omul vicios; dar este în afară de orice îndoială că deschidînd ochii societății asupra ei înseși, contribuind la despăzieră conștiința ei de sine, ele întințesc viziunea și stilul înțelept”. Literatura trebuie să acționeze asupra „perfecționării morale a societății”. („Gînduri și însemnări despre literatura rusă”). Afirmînd necesitatea satirei, Bielski afirmă și încrederea în perfecționarea morală a lumii. Aici este punctul crucial. Negativismul, în condițiile noastre istorice, sub masca satirei, caută să răspundească nelămuririi în lumea socialistă și în posibilitățile ei de nelocotență perfecționare. Întotdeauna, aici care manifestă tendința negativiste se prevalază de „adevărul vieții”, spunînd că lucrurile criticate „să a-ut întimplat” în realitate. Este atât împiedicatul eroului, nu este altă întimplatul eroului. Realismul este, pentru el, o artă excelentă și multiple posibilități ale omului, într-o realitate afiată în continuă mișcare tnaie. Numai cercetînd posibilul dincolo de în-timplat, realismul este o modalitate înscoditoare, capabilă de mari investigații, capabilă să facă „necunoscutul cunoscut”.

Ion Vîntre

CONTINENTE

Scritorii sovietici și problemele contemporaneității

A. A. MILNIKOV (U.R.S.S.) „Fetiță în atelier”

Evenimentul care reține în momentul de față și probabil pentru un timp mai îndelungat atenția opiniei publice literare sovietice și a marelui de cititori din U.R.S.S. este Congresul al III-lea al Scriitorilor...

primă creionare a noului erou, pe care viața tumultuoasă îl alina? Același lucru se poate spune, dar chiar într-o măsură și mai mare...

nele sau conform conjuncturii de moment. În concluzie Laptev afirmă: „...de sigur că în literatură e necesară critica a tot ce este învechit și plin...

De pe acum două sînt problemele care se conturează pe primul plan al discuțiilor și care, probabil, vor sta și în centrul dezbaterilor Congresului.

Interesantă a fost intervenția lui I. Paderin care a arătat necesitatea unor fundamentări și interpretări filozofice a fenomenelor observate în realitate...

Dezbaterele în jurul problemei contemporaneității nu s-au încheiat odată cu închiderea discuției. Ele vor fi desigur continuate. Căci, așa cum se arată în darea de seamă asupra...

Meritul discuției purtate și al articolelor pe aceeași temă apărute în presa este, în primul rînd, de a fi pus foarte curajos problema zugrăvirii vieții contemporane și de a fi luat atitudine fermă împotriva tuturor teoriilor...

Lurii Laptev socoteste că problema cea mai grea care se pune în fața scriitorilor este cea a zugrăvirii cămării și evenimentelor din jurul nostru...

Deruta unor tineri și marasmul unor existențe isosite absurd într-o societate incapabilă să le ofere un ideal de viață...

Se știe că uneori se invocă argumentul după care literatura inspirată din actualitate ar crea opere elementare și lipsite de valoare artistică...

Originea acestor exagerări Laptev o vede în lipsa de principialitate a unor scriitori sau critici, în faptul că ei caută să aplice principiile leniniste conform intereselor lor personale...

Concluzia este că în literatura contemporană există o tendință de a se îndepărta de realitate și de a căuta în trecut sau în străinătate modele și teme...

RENATO GUTTUSO „Miser”

„De ce în Italia lumea nu mai vine la teatru...”

Sub acest titlu Giampiero dell' Aqua a întreprins mai de mult o amplă anchetă. În ziarul „La Notte” din Milano...

re miini. De ce nu vine lumea la teatru? Simplită. Pentru că n-o interesează. Un număr restrins de spectatori frecventează la Roma, Bologna, Milano...

CARL SANDBURG

(poet din S.U.A.)

Glasuri tot mai stins întrebă...

Glasuri tot mai stins întrebă: este într-adevăr cu puțință ca șase milioane de morți să nu aibă drept să cerșască un colț de ogor...

Buzele oprite întrebă: este adevărat că nu le-a rămas decât o brumă de aer din cea mai estivă și fierbinte...

Buzele oprite întrebă: purpura clișei și în dungi steagului, numai aceasta e singele omului...

Glasuri tot mai stins întrebă, scîncînd în tortura incertitudinii: care în ale cui miini este ogorul pe care au stat pînă la genunchi în singe frații, părinții, feciorii...

În românește de George Demetru Pan

*) În memoria victimelor primului război mondial.

Ciocolata de dimineață

Deruta unor tineri și marasmul unor existențe isosite absurd într-o societate incapabilă să le ofere un ideal de viață...

Pamela Moore se bucură în Statele Unite și în general în Occident de o popularitate egală cu aceea care se face în jurul numelui lui François Sagan...

gan, romanul tinerei scriitoare americane are un înțeles adînc și grav. Desigur că Pamela Moore, deși își propune a găsi „cauzele acelei crize morale de care suferă tineretul” american...

AGENDĂ

- În editura sovietică „Molodala Gva-dia” a apărut romanul Mariettei Saghinjan „Familia Ulanov”.
● În luna octombrie a acestui an, va avea loc la Tashkent o conferință a scriitorilor din țările Asiei și Africii...
● Sub auspiciile organizației UNESCO au apărut traducerea în limba arabă ale operelor lui Aristotel, Descartes, Shakespeare...

KURT ZIMMERMANN (R.D.G.) „Prieten germano-sovietic”

Căutări fecunde?

Planșajul literar francez — ne spune Jacques Chardier în „Les lettres nouvelles” (mai 1958) stă sub semnul căutărilor fecunde. Un tur de orizont peste ultimele apariții editoriale, publicități și reviste de artă ni se pare revigorant.

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul reduțional Mihai Beniuc, Marcel Breșlașu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjuncți), Eugen Jecbeleanu, George Macovescu, Ion Milișăleanu, V. Mindra (redactor-șef adjuncți), Mihail Petruțanu (redactor-șef adjuncți), Cicerone Theodorescu, Ion Vitner.